

Moses Hirsch Bock

**Israelitischer Kinderfreund : Ein deutsches, französisches und hebräisches
Elementarbuch für die Israelitische Jugend ; Vorzüglich zum Gebrauch der
Schul- und Erziehungs-Anstalten**

Berlin: Amelang, 1811

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn832603554>

Druck Freier Zugang

CIc - 368^{4a} <2>

Israelitischer
Kinderfreund.

Ein deutsches, französisches
und hebräisches
Elementarbuch
für
die Israelitische Jugend.

Vorzüglich zum Gebrauch
der
Schul- und Erziehungs-Anstalten;
von
M. H. D o c k,
Vorsteher mehrerer Israelitischen Schu-
len und einer Pension-Anstalt für Söhne
gebildeter Familien.
Berlin, im März 1811.

Unter diesem Titel habe ich eine
Schrift in deutscher, franzö-
sischer und hebräischer Spra-
che, dem Druck übergeben, durch
welche ich Eltern und Lehrern, einen
zweckmäßigen Leitfaden zum Unter-
richt der Kinder, zu liefern hoffe.

Bei der großen Menge von
Schulbüchern aller Art, möchte es
vielleicht unnöthig scheinen, die Zahl
derselben noch mit einem neuen,
vermehrten zu wollen. Auch gebe
ich zu, daß für Schulen über-
haupt, hierin zum Ueberfluß schon
gesorgt ist. Keineswegs jedoch ist
dies der Fall, in Hinsicht auf unsre
Israelitischen Schulen; welches

L'Ami des enfans
d'Israël.

Livre élémentaire
françois, allemand et hébreu
pour
la jeunesse Israélite.

Particulièrement
à l'usage
des
instituts d'instruction
et d'éducation;
par
M. H. D o c k,

Directeur de plusieurs écoles Israélites
et d'un pensionnat de fils de bonnes
familles.
Berlin, en Mars 1811.

Sous ce titre je publierai en
françois, en allemand et en
hébreu, un ouvrage qui puisse
servir de guide aux parens et
aux instituteurs pour l'instruc-
tion de la jeunesse.

Nous avons, à la vérité,
sous différentes dénominations,
un grand nombre de livres
pour nos écoles, et il semble
qu'on puisse regarder comme
inutile le projet d'y en ajouter
un nouveau. Je ne disconviens
pas que pour l'instruction en
général il existe des secours
suffisans, et même abondans;

מורה
לילדי בני ישראל

הוא
ראשית החנוך ללמד נערי בני
ישראל ולבנותיהם

שפת עבר, אשכנזית וצרפית
ולתועלות בתי למד והמורים ואומני

ילדי אמונתנו

מ מ נ י

משה בן צבי באק

מורה ומשגיח משני בתי ספר
לבנים ובנות ישראל

ע"ה ה'תרי"ב ל"ן

בשם הוזה קראתי את ספרי אשר יצאו
לאור ממני בעוד האל בני לשונות
ולאון: בלשון עברי בשפת אשכנזית
וצרפית לתועלת הנערים והנערות;

קודא היקר אל תתן את פיך לאמור,
הנה רבים עתה ספרים כאלו. ומה יועיל
עוד ספר כזאת ואך למותר הוא. ידעתי
נא אני ידעתי כי רבים אלו הם ללשונותם
למשפחותם, אך לתועלת נערי בני ישראל

CIc-3684^a

Vorsteher und Lehrer derselben, gewiß schon längst empfunden haben und ich selbst, sowohl bei meiner Knaben- als auch, bei der später errichteten Mädchenschule, vielfach wahrzunehmen Gelegenheit fand.

Dieser Mangel, der bei zunehmender Anzahl meiner Schüler, mir immer fühlbarer wurde, machte es mir nothwendig, die, von dem Geschäft der Leitung meiner Institute mir übrigbleibende Zeit, zur Ausarbeitung eines solchen Buches anzuwenden.

Die vorzügliche Bestimmung desselben ist folgende: Dem Lehrer soll es zum Leitfaden beim Unterricht dienen; es soll ihm den Gang desselben erleichtern und ihm zeigen, wie weit er bei jedem Gegenstande, den Fähigkeiten und Bedürfnissen des Kindes gemäß, gehen könne. Dem Schüler soll es, in der Schule zum lehrreichen A, B, C, und wissenschaftlichen Lehr- und Lesebuche, zu Hause, zur leichtern Wiederholung dessen dienen, was ihm, in der Schule, in diesen drei Sprachen gelehrt wurde.

Um aber auch zugleich bei diesem Unterricht, in Hinsicht auf die Fähigkeiten der Lernenden, zweckmäßig zu verfahren: theile ich dieses Elementarbuch in 3 Theile; jeden Theil aber in 3 Hefte, von welchen jedes Heft, in Einer, von den oben benannten Sprachen, abgefaßt werden soll. Vorzuehrt wird der erste Theil erscheinen, der das A, B, C, und Lesebuch, in diesen drei Sprachen enthält, und dessen baldige Herausgabe, den Beförderer dieses Unternehmens gewiß angenehm seyn wird.

Dieselben Kenntnisse oder Wissenschaften, deren Grundlage in dem ersten Theile vorgetragen werden sollen, werden auch, jedoch auß-

mais ils manquent encore aux écoles de la jeunesse *Israélite*. Ceux qui les dirigent, et ceux qui y donnent des leçons en sont convaincus. J'en fis en particulier l'expérience, lorsque je fondai mon école de garçons; je la fais encore tous les jours, et dans cette école, et dans celle que j'ai érigée depuis pour les demoiselles.

Ce défaut des secours les plus nécessaires se faisant toujours sentir d'avantage, à mesure que je voyois augmenter le nombre des enfans qui m'étoient confiés, je me déterminai à consacrer à la publication d'un livre élémentaire le temps que me laissoient encore les travaux de la pédagogie. Ce livre est destiné à aider, en même temps, et *l'instituteur et l'écolier*. *L'instituteur* y trouvera des secours pour faciliter sa marche; il apprendra à la proportionner à la capacité et aux besoins de l'enfant. *L'écolier* aura, entre les mains, hors des heures d'école, un abécédaire et un cours d'instruction, où il pourra, sans peine, répéter ce qu'il aura appris dans les trois langues sous les yeux de ses maîtres.

Pour atteindre mon but, et proportionner cet ouvrage aux facultés de la jeunesse à instruire, je divise ce livre élémentaire en *trois parties*, composées chacune de *trois cahiers*, relativement aux *trois langues* que je viens d'indiquer. Pour le présent, je n'en ferai paroître que la première partie qui contient un abécédaire et un livre de lecture, et dont la prochaine publication sera, sans doute, accueillie favorablement de ceux qui s'intéressent à cette entreprise.

La seconde partie présentera à la jeunesse les mêmes instructions que la première, mais développées en raison de

נעדרים המה. וגם אני בחנתי וראיתי בבתי הלמוד אשר הקמתי לנערים ונערות מבני עמנו. כי לא נמצאו ספרים כאלו לתועלת ילדי בני ישראל. ורב ההצטרכות לספרים כאלו השיאוני, וגם יכלו לי לעסוק במלאכת הספר הלז בעתות אשר הייתי פנוי מלמוד הילדים אשר המורה תחת השנחתי.

וזה תכלית הספר. הוא יהיה מנהל ומורה דרך לכל מלומדי ילדים להקל להם עסקי הלמוד, למען ידע כל מורה בכל ענין. עד אן הגיע גבול הולד להשנתו והבנתו. בבית הספר יצטרך הילד הספר הלז ללמוד ממונו אותות א"ב. וגם יקרא בו, ובביתו ישנה וישכר בו את אשר למד בבית הספר בשלוש לשונות האלו.

וליתר תועלת הספר הזה לילדים רכים חלקתיו לשלשה חלקים. ומכל חלק עשיתי שלוש מחברות לשלוש הלשונות הנ"ל. עתה אציג פה אך תוכן ומהות מהחלק הראשון. בו ילמד סדר א"ב ולקראו בני לשונות האמורות ובקרב הימים יצא זאת מואתי ואקוה שכל הקורא בו ירוה נחת. בחלק השני יבאר באר הטיב כל היסודות והענינים אשר למדו הילדים בחלק הראשון. ובחלק השלישי יהיו רוב הענינים נצרכים לנערים ולכל בני אדם לתועלת ולחוק קיומם ויסוד המליצה והמכתב.

fährlicher und mit Rücksicht auf die zunehmenden Fähigkeiten des Jünglings bearbeitet, den Inhalt des zweiten Theils ausmachen.

Der dritte Theil wird meistens Aufsätze, sowohl für kaufmännische, als sonstige Geschäfte des bürgerlichen Lebens enthalten; und besonders auch zur Bildung des Styls, dienen.

Der erste Theil,

in welchem das Kind hauptsächlich einen zweckmäßigen Unterricht im Lesen, in den genannten drei Sprachen erhält, besteht aus fünf Abtheilungen.

Das Kind lernt zuerst die Zahlen und Zahlbuchstaben, dann die Buchstaben des Alphabets; welche, bei der ersten Uebersicht derselben, methodisch, nach ihrer Entstehungsart dargestellt wurden, und, um jeder Verwirrung vorzubeugen, in Quadraten, so wie die Zahlen, eingetheilt sind. Hierauf werden ihm die Buchstaben, nach der angenommenen alphabetischen Ordnung, die Selbstlauter und Mitlauter bekannt gemacht. Sodann schreitet das Kind zur Kenntniß der Sylben fort, fängt bei denen an, wo der Mitlauter der erste Buchstabe ist, fährt mit denen fort, die mit einem Selbstlauter anfangen, und kommt endlich zu den doppelten und zusammengesetzten Mitlautern. Auf die Sylben folgen Wörter, in welchen sie angewendet werden.

Diese Uebungen sind, in diesem Theile, auf besonders starkes Papier gedruckt worden, um die, durch den häufigen Gebrauch, sonst leicht veranlassete, Abnutzung derselben, möglichst zu verhüten.

Hierauf folgt die erste Abtheilung, welche aus so viel Lektionen

ses progrès, d'après les principes qui leur ont servi de base.

Je recueillerai dans la *troisième* des morceaux relatifs au cours des affaires de la vie sociale et de celles du commerce. Ces morceaux pourront servir de modèles pour former le style.

La première partie

contient, dans les trois langues, des instructions relatives à la lecture. Elle est divisée en cinq sections.

Je commence par faire connoître aux enfans les *signes numériques* et les *lettres numériques*. Je passe ensuite aux *lettres de l'alphabet* qui, dans un premier tableau, sont présentées à l'écolier dans un ordre *methodique*, ou dans celui qu'on peut supposer à leur formation. Je les ai disposées en carreaux, de même que les nombres, pour éviter toute confusion et les faire saisir chacune séparément. L'enfant passe après cela aux lettres disposées selon l'ordre *alphabetique*, et apprend à distinguer les *voyelles* et les *consonnes*. De là je le conduis à la connoissance des *syllables*, prenant successivement celles qui *commencent* par une *consonne*, celles qui *commencent* par une *voyelle*, et celles que forment une *double consonne* ou des *consonnes liées*. Viennent ensuite des *mots* où ces mêmes syllables se retrouvent.

J'ai pris la précaution de faire imprimer ces premiers exercices sur du *papier très fort*, afin d'éviter que l'usage fréquent que les plus jeunes enfans en feront ne tourne au *détriment de tout le cahier*.

Je passe ensuite à la *première* section, composée d'au-

החלק הראשון הוה

אשר עקר כוונתו בו ללמד לנערים לקרוא בשלוש הלשונות הניל יחלק לחמש פרקים ראשית לדעת על מה צורות האותות הקרושות הטבעו? ולמען לא יתעה הילד בין אות לאות הצננו כל אות תוך ארבע קוים, בצורות המרובע, ואחרי זאת תבאנה צורות האותות בתמונתן על סדר א"ב, אותות הדומות במבטא ושונות במכתב, ואותות הדומות כמעט במכתב ושונות במבטא, ואחר זאת יבואו אותות בניד כ"פת המורגשות ע"י הדגש יורה מוזלתן, ועל זה תבאנה צורות ושמות מהתנועות הגדולות והקטנות וסימן נחמד להם.

נס הצנתי שני לוחות, בלוח הראשון תבאנה כל אותות א"ב עם כל התנועות הגדולות, ומלמטן כל אותות א"ב עם כל התנועות הקטנות, ובלוח ה"ב תבאנה כל אותות א"ב עם התנועות הגדולות וממולם אותות א"ב עם התנועות הקטנות, למען ילמוד הילד להבדיל בין תנועה גדולה לקטנה, ואחר זאת יבואו צורות השואים ומשפטם ומשלים ממלות קטנות להרגיל הילד שיבדיל בין שוא נע לשוא נח, כל זה יורפס על ניר חזק, יען על אלה הענינים ילמדו הילדים הקטנים ירח ימים ולא ימוש הספר מידם, ועל זה תתחברנה מלות קטנות אשר מתחלות על סדר א"ב, ועוד מלות קטנות אשר סופם על סדר א"ב, והמלות האלו הן עם שוא נע ושוא נח

besteht, als bei den Elementen, Syllabir- und Wörter=Zeilen sind. Mit diesen Syllabir- und Wörter=Zeilen stehen die Lektionen in Verbindung; in welchem, bei jedem schon bekanntgemachtem Wort, ein kurzer Satz sich findet, worin dasselbe vorkommt. Eine kurze Einleitung zeigt dem Lehrer den Gang, welchen er hiebei zu befolgen hat.

Auf diese Lektionen folgen kleine Uebungen im Lesen, sowohl der deutschen als lateinischen Schrift; desgleichen ein, im Kupfer gestochenes, Muster einer schönen Handschrift, zur Selbstübung für Kinder.

Im Hebräischen, folgt hier eine Anleitung das Deutsche, mit jüdischer Schrift, lesen zu lernen. Desgleichen eine Vorschrift; um auch in den jüdischen Schriftzügen Uebung zu erhalten.

Die zweite Abtheilung führt das Kind weiter. Der Inhalt derselben wird, wie bei den folgenden Abtheilungen, in Form einer freundschaftlichen Rede an die Kinder vorgetragen. Die zu lehrenden Gegenstände sind: Die Interpunction und andere, in der Sprache vorkommende Zeichen; die gewöhnlichen Abkürzungen; eine Sammlung gleichlautender Wörter, welche einen verschiedenen Sinn haben, und endlich die Eintheilung beim Syllabiren, in schweren Fällen.

Die dritte Abtheilung enthält die Kenntniß der Erde, oder eine kurze Anleitung zur Geographie und Naturgeschichte; die Kenntniß ihrer Producte; des Nutzens derselben und ihre Anwendbarkeit in technologischer Hinsicht. Hierauf wird der Mensch, nach seinen gesellschaftlichen Verhältnissen betrachtet. Zuerst die verschiedenen Grade der Verwandtschaften; die gewöhnlichsten Vornahmen und deren Herleitung. Sodann betrachten wir den Menschen nach seinen Bürger-

tant de leçons que les élémens renferment de *lignes de syllabes* et de *lignes de mots*. Les leçons sont *correspondantes* à ces lignes. L'écolier y trouve, pour chaque mot qu'il a déjà appris à lire, une courte phrase où ce mot reparoit. J'ai fait précéder cette section d'une courte introduction qui indique à l'instituteur la marche qu'il a à suivre.

Ces leçons sont suivies de petits *exercices de lecture*, en caractère commun, et en caractère italique. J'y ai ajouté une exemple gravée d'une belle écriture, pour diriger les enfans dans des exercices de calligraphie.

Le cahier hébreu renferme en outre des principes de lecture allemande en caractères judaïques, et une exemple de calligraphie de ces mêmes caractères.

La seconde section mène l'enfant plus loin. Elle est précédée, comme les suivantes, d'une introduction que je mets dans la bouche de l'instituteur s'adressant affectueusement à ses disciples. Cette section renferme les signes de *punctuation*, et d'autres caractères usités dans la langue, les *abbreviations* d'usage, et une collection de mots *homonymes*, lesquels, sous des dénominations semblables, doivent être pris dans des sens différens.

La troisième section contient la *connoissance de la terre*, ou un court exposé de *géographie et d'histoire naturelle*. J'y ai ajouté la connoissance des *productions* de la terre, de leurs usages et de leur application *technique*. Je considère ensuite l'homme dans ses relations sociales. Je fais connoître à l'enfant les divers *degrés de parenté*, et les *prénoms* le plus en usage avec leur étymologie. De là je passe aux relations *commerciales* de la vie civile. Je

החשפים ופתחי גנובה להרגיל הילך לקרוא בלשוננו ולהפריד בין כל נקודה ונקודה, ועם זה יתרגל וילמוד מלות רבות. ואחר אשר ידע הילך המלות האלו נהלנו אותו לקרוא מאמרים קצרים אשר נתחברו על אופן מלות הנ"ל, תרב מספרם כמנין המלות הקטנות הנ"ל, יען לכל מלה הוא מאמור מיוחד, וכל המאמרים האלו נלקטו מספרי תנ"ך והצגנו אצל כל מאמר איה מקומו במקרא. ואחר זאת תבוא מסלה קטנה לתועלת המורה או המלמד אשר בה יוליך את תלמידיו ולא יחמיא. אחר זה יתנהל הילך לקרוא אשכנזית באותות עברי, ולמען יתרגל בזה, כתבתי לפניו ספורים ומעשות נהמרים לאוזן הילך, גם ילמוד הילך בכחב יפה נקי ומסודר ע"י אותות פתוחי חותם אשר נתתי לפניו. הפרק השני מנהל את הילך לקרוא בענינים יותר גדולים מהמאמרים הנ"ל והם מן עניני הנקודות והציונים השונות אשר יבואו במכתב לשוננו, ומלות נקצרים או ראשי תיבות ואסיפת מלות דומות במכטא ושונות בטעמן ומלות שווה בטעמן ושונות במכתב, או יקראו משותפים ונדרפים. וחלקי התנועות בענינים עמוקים. הפרק השלישי ירבר מן הארץ ואשר עליה (געאגראפיה) מחכמת וספורי הטבע (נאטורלעהרע). נאטורגעשיכטע. ידעת מיני מסחר וצמחים ואבנים וכו' ותועלתם למלאכות וחכמות שונות (מעטנאלאגיא).

lichen Verhältnissen beim Handel und Gewerbe. Hier kommen dann zugleich Zahlen, Münzen, Maas und Gewicht vor. Diese Abtheilung beschließt die Lehre von den üblichen Eintheilungen der Zeit und besonders die israelitische Zeitrechnung.

In der vierten Abtheilung, erhalten die Kinder einen Entwurf der israelitischen Religionslehren, in soweit sie nehmlich denselben faßlich, und für deren Alter anwendbar, gemacht werden können. Diesem Entwurfe folgt ein gedrängter Auszug aus allen Büchern der heiligen Schrift; einige Morgen- und Abend-Gedanken; Gebete bei besonderen Veranlassungen und Denkprüche, meistens aus der Bibel oder dem Thalmud gezogen. Das Ganze, als kurzer Reifaden beim Vortrag der israelitischen Religion, gebraucht werden können.

Die fünfte Abtheilung enthält eine Auswahl von Erzählungen aus dem Thalmud und dem Midrasch; verschiedene Gelegenheits- und andere Gedichte, mehrere Fabeln und Räthsel, und einige Regeln der Grammatik.

Dies ist die kurze Uebersicht eines Buches, welchem ich mit vollem Rechte, den Nahmen Kinderfreund, beilegte.

Liebe, gegen diese zarten Sprößlinge des menschlichen Geschlechts, und der Wunsch durch sorgfältige Wartung und Pflege derselben, dem Staate, den Eltern und Kindern; der jetzigen und künftigen Generation, nach meinen Kräften, nützlich zu werden; — bewog mich, dem zwar mühsamen, aber bei erwünschtem Erfolge, herzerhebendem Geschäft des Kinder- und Jugendunterrichts mich ganz zu widmen. Dieselben Beweggründe bestimmen mich gegenwärtig, zur Herausgabe des angezeigten Buches. Es führt also den Nahmen des israelitischen Kinderfreundes deshalb, weil

parle des nombres, des monnoies, des mesures et des poids. Je termine cette section par la division commune du temps et par celle qui est usitée chez les Israélites.

Dans la quatrième section, je donne un précis de la religion des Israélites, entant que ses instructions sont proportionnées à la capacité de l'enfant, et applicables à leur âge. J'y ajoute un court exposé de tous les livres de l'écriture sainte, quelques pensées religieuses pour le matin et le soir, des prières sur différens sujets, et des maximes tirées la plupart de la Bible ou du Thalmud. Le tout peut servir de fil pour un cours complet d'instruction dans la religion des Israélites.

La cinquième section contient, comme appendice, une collection de récits tirés au Thalmud et du Midrasch, des poésies de circonstance et autres, plusieurs fables et énigmes et quelques principes de grammaire.

Tel est le précis d'un ouvrage que je crois pouvoir appeller à juste titre: *l'ami des enfans*.

C'est la tendresse la plus vive pour ces tendres rejetons de l'humanité, le désir d'être utile à l'État, aux parens, aux enfans, à la génération présente et à venir, par les soins assidus et affectueux que je leur consacre, c'est mon attachement pour eux qui m'a conduit à me dévouer entièrement aux travaux pénibles, mais si satisfaisans dans leurs suites, de l'éducation de la jeunesse. Ce sont ces mêmes motifs qui m'engagent à mettre ce livre entre les mains des enfans. Je lui ai donné le nom d'*ami des enfans d'Israël*, parceque, sans exclure l'usage

סמוך לזה יבוא מן האדם למשפחותיו ואחות מרעיו. ראשית ידבר משמורת וממשפחת האדם, וסבות לשמות האדם השונים, ואחר זאת ידובר מן עסקי האדם וממסחרו, ועל זה יבואו אותות החשבון והמטבעות וחמדות והמשקלים. ואחר זאת מן הרגעים, והחלקים, והשעות, וימים, וחדשים. לח שבון בני ישראל נקרא עברונות או לוח העתות.

הפרק הרביעי ידבר מן יסודי אמונות בני ישראל על דרך קצר וקל שיבין הילך אפס לאות ועמל וגם כי יוקין לא יסורו ממנו ויטיב לו באחריתו, אחר זה יבוא כל עניני תניך בקצור נמרץ, נתחבר לזה תפלות שהרית וערבית ועוד ענינים שונים, דברי מוסר השכל מן התנ"ך והתלמוד.

בפרק החמישי יבואו ספורים במוסר והשכל מן הגמרא והמרדש וענינים נחמדים, שירים שונים וקצת מחכמת הדקדוק:

וזה הוא תכלית כוונתי בקראי שם הספר הזה

סודע לילדי בני ישראל

יען כי תוכו דצוף אהבה לילדים הרבים יקראו ענפים וצמחים. אם יאומנו על דרך הישר ויתמידו במלאכתם על דרך ספר הלוי, אז יכו שרשים ויזקינו בארץ ויהיו לעץ פרי נחמד להשכיל וישאו פרי כגרים לכל אנשי לבב בכל מדינה ומדינה. אהבתי העצומה לעמי היא הביאני לנשות שכמי תחת עול רב עמלים, להיותי מורה

es vorzüglich (ohne jedoch seine allgemeine Brauchbarkeit auszuschließen) für Kinder meines Glaubens bearbeitet wurde.

Nehmen Sie es dann, als solchen, nachsichtig auf, meine Mitbrüder! Und auch Sie, würdige Eltern hoffnungsvoller Kinder! Sie, die meinen Eifer bereits kennen, das künftige Wohl Ihrer Kinder durch Unterricht in allen nützlichen Kenntnissen zu befördern! — Auch Sie auswärtige Eltern, denen ich mich durch dieses Buch bekannt und lieb zu machen wünsche! Geben Sie solches in die Hand Ihrer Kinder als ein Geschenk, welches, wenn es so benutzt wird, wie ich es darreiche, den segensvollsten Einfluß auf ihre Fortschritte haben wird. Auf welchem andern Wege könnten Sie wohl zweckmäßiger das fortwauernde Wohl ihrer Kinder vorbereiten, als durch die angelegentlichste Sorgfalt, auf die Bildung des Herzens, Verstandes und Geistes Ihrer Lieblinge, in welchem Sie fortfahren und verweilen, zu zarter, sich verjüngen. Nehmen Sie also diese Schrift als Mittel zur Erreichung jener erhabenen Zwecke; als Beitrag zur gewissenhaften Erfüllung Ihrer natürlichen und pflichtmäßigen Wünsche, wohlgefällig auf!

Ihnen aber, die gleich mir, sich der Bildung der Jugend gewidmet haben, Ihnen, Vorsteher und Lehrer israelitischer Schulen! empfehle ich dieß Buch, mit dem gegründeten Vertrauen, daß Sie, überzeugt von der Nützlichkeit desselben, es mit eben den Gesinnungen aufnehmen werden, mit welchen es ausgearbeitet wurde. Wenigstens hoffe ich, daß Sie meinem aufrichtigen Bestreben, Ihnen ein mühsolles Geschäft in etwas zu erleichtern, werden Gerechtigkeit wiederfahren lassen.

qu'on peut en faire en général, je l'ai composé, plus particulièrement, pour les enfans de *ma croyance*.

Acceptez-le donc sous ce point de vue, et avec indulgence, *Vous, mes confrères!* Et vous aussi, respectables parens de ces enfans qui donnent de si grandes espérances! *Vous, qui connoissez mon zèle et le désir que j'ai de procurer le bien-être de vos enfans, en les instruisant de toutes les connoissances utiles!* Et vous, Pères et Mères étrangers à notre ville, desquels je réclame par cet ouvrage la confiance et l'amitié! Mettez-le entre les mains de vos enfans. Que ce présent que vous leur ferez soit mis en usage suivant les vues que je vous propose, et il aura les influences les plus marquées sur leurs progrès. Quelle voye plus sûre auriez-vous pour préparer à vos enfans une félicité durable, que de consacrer vos soins à former leur *coeur, leur intelligence et leur jugement?* Dans le déclin de l'âge, leur bonheur vous rendra la vie, et un jour vous revivrez en eux. Recevez donc ce livre comme un moyen efficace d'atteindre le terme de vos plus ardens désirs!

Et vous qui vous consacrez comme moi à l'instruction et à l'éducation de la jeunesse! *Vous, préposés et instituteurs de la jeunesse Israélite!* je vous présente mon ouvrage avec la confiance que vos sentimens répondront à ceux qui m'animerent en le composant, et que vous serez convaincus de son utilité. Du moins, je nourris l'espérance que vous ne méconnoîtrez point mes intentions. Elles sont sincères et n'ont pour but que de vous alléger de pénibles travaux.

מנהל ואומן לילדי בני ישראל, ואליהם אני נושא את נפשי וכל כחי, רב אהבתי לילדי בני ישראל הביאתני לתת מחברות הללו בידם, ושמו נאה לו מודע לילדי בני ישראל יען אהבתים ואך לילדי בני ישראל פעלתי ועשיתי זאת *

אוהבי! אבות הילדים! אשר ישכם פה עמורי היום, הלא ידעתם אותי מימים כבירים כי אוהב ילדים אנכי במאדי ונפשי, הלא תראו הלא תדעו את עבודתי בתם לבבי להצלחת בניכם, ואת אשר איננו פה עמורי היום, אך כל חפצי הוא שתראו מותך מכתבי כי אוהב ילדים אנכי, תנו ספרי זה ביד ילדיכם למתן, ואם ילכו בעקבות הספר כאשר אנכי כתבתי לפניכם גם המה יצליחו ויעשו פרי *

במה ישמח האב ותגל האם על פרי בטנם? הלא על כי יחכמו ויאירו נפשם ורוחם ברעה בינה והשכל, בהם יהנו כלימי חייהם וינבון בשיבה, קחו נא מידי מכתבי אשר אני נותן לפניכם היום, הלא המה יסבו הצלחות בניכם, המה יוליכום מעלה מעלה כאות נפשכם *

לכם! אוהבי המשניהים על הילדים והנערים, לכם! מלמדי ספר לילדי בני ישראל! נתתי ספר נאמן בידכם, בטח לבי כי תכירו ההצטרות ותכלית הספר הלז והוא יקל מעליכם העבודה אשר תצטרך לעמול ויגיעה רבה:

Pränumerations = Anzeige.

Der erste Theil dieses Werks in drei Hefen, deutsch, französisch und hebräisch, wird nächstens erscheinen. Bei einem so kostspieligen Unternehmen, muß ich den Weg der Pränumeration einschlagen. Der Preis des Buches, wird nach Verhältniß sehr mäßig seyn. Schulen, welche eine Anzahl Exemplare bestellen, erhalten einen angemessenen Rabat. Auf 3 Hefte, von circa 36 Bogen in gr. 8, wird mit 2 Rthlr. Preuß. Cour., das ist, à Hest 16 Gr., pränumerirt. Der nachherige Ladenpreis des Ganzen, wird wenigstens 3 Rthlr. betragen.

Jeder Pränumerant empfängt eine Karte, mit meiner Namens Unterschrift und Siegel, bei deren Zurückgabe die Auslieferung der Exemplare geschieht.

Unterzeichnete Freunde des Edlen und Guten, wollen so gefällig seyn, sich der Bemühung zu unterziehen, Pränumeranten anzunehmen, und dies Werk, das so mannigfachen Nutzen auf die Ausbildung der Jugend haben wird, gütigst zu verbreiten.

A. In den Königlich Preussischen Staaten.

In Berlin.

Das Museum des Herrn Werkmeister.

Die Direction der Kaufmännischen Ressource.

Die Direction der Ressource der Gesellschaft der Freunde.

Die Buchhandlung des Waisenhauses in Halle und Berlin.

In Herrn Jacoby's Bücherhandlung.

Und können unmittelbar bei dem Verfasser (Bischofsstraße No. 22.) Bestellungen gemacht und pränumerirt werden.

= Potsdam.

Herr Fabricant Eschwege.

= Breslau.

— Syndicus Dohm.

— *Aufspector und Oberlehrer Maumann*, bei der Königl. Wilhelmschule.

= Brieg.

— Banquier Philip Silberstein.

= Frankfurt a. d. Ober.

— Banquier Jacob Fhig.

— E. Salomon.

= Glogau.

— Kaufmann Tobias Marcus.

— Joseph Baruch Haim, Kaufmann.

= Königsberg in Preussen.

— Fhig, Obercantor der israelitischen Gemeinde.

— Buchhändler H. N. Friedländer.

— Banquier Joachim Mendel.

— Samuel Levin Isaac.

= Landsberg a. d. Warthe.

— Kaufmann Pieck.

— Wolff Lbser.

= Marienwerder.

— Banquier Zacharias.

= Prezlau.

— Landesältester Fhig.

= Schwedt.

— Kaufmann Herzbruck.

= Stargard.

— Kaufmann Abr. Moses.

= Stettin.

— Landesältester S. L. Berend.

= Wriezen.

— Kaufmann D. Z. Hirsch.

B. Auswärtige.

Im Königreich Westphalen, wo dieses Buch, zufolge der Versicherung des Königl. Westphäl. Präsidenten des Consistoriums der Israeliten, Herrn Jacobson in den israelitischen Schulen eingeführt werden soll; werden folgende Beförderer dieses Unternehmens, der Bemühung Pränumeranten zu sammeln, sich gütigst unterziehen.

In Braunschweig.

Herr Banquier Jonas Lepoc.

= Cassel.

Die Königl. Consistorialräthe: Herren Fränkel und Heinemann.

In Celle. Herr Salamon Gans, Advocat.
 = Halberstadt. Herr Meier Susmann.
 = Hannover. — Banquier L. Gumpel.
 = Magdeburg. — Syndicus Elbthal.

Ferner:

In Altona. Herr Banquier Dehne.
 = Amsterdam. — H. Sommershausen, Director einer Erziehungs-Gesellschaft.
 — B. Reiß, Banquier.
 = Bamberg. — Joseph Hirsch, Kaufmann.
 = Carlsruhe. — Buchhändler Müller.
 = Colmar. — Banquier Abraham Jacob.
 = Danzig. — Levy, Aeltester der israelitischen Gemeinde.
 = Dessau. Die Redaction der Zeitschrift: Sulamith.
 = Detmold. Herr Hofagent Joel Herford.
 = Dresden. — Banquier Michael Kaskel.
 = Frankfurt am M. — Geisenhaimer, Vorsteher des Philantropins.
 = Fürth. — Buchhändler Isaac Zirndorffer.
 = Hagenau. — Bittersheim der Aeltere.
 = Hamburg. — Banquier Moses S. Fränkel und Herr Rawitz.
 = Kopenhagen. — Kaufmann Joseph Lübeschütz.
 = Leipzig. — Expediteur Seeger.
 = Lissa. — M. J. Adwenstein, Banquier.
 = München. — J. Marks, Banquier.
 = Paris. Die hochw. Mitglieder des R. N. Consistorii der Israeliten.
 = Posen. Herr Banquier Victor Joseph.
 = Prag. — Zeiteles, Candidat der Rechte.
 = Schwerin in Mecklenb. — Hof-Faktor Heimann.
 = Strassburg. — Banquier Engel.
 = Rotterdam. — Kaufmann Hartog Levysohn.
 = Warschau. — Banquier Fränkel.
 = Weikersheim. — Hofagent Pfeifer.

Nahmen und Character der Herren Pränumeranten sollen dem Werke vorgedruckt werden, und wird deshalb, um deutlich geschriebene Einsendung der Nahmen derselben, ergebenst gebeten. Auf Verlangen, erhalten die Herren Sammler auf 10 bestellte Exemplare, ein Freiemplar.

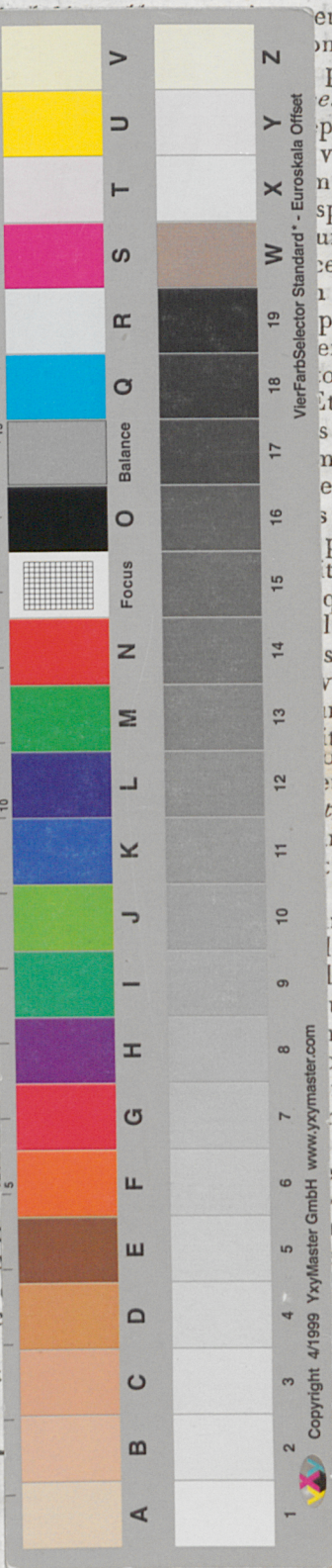
Alle Bestellungen werden in portofreien Briefen erwartet, und soll bei Erscheinung des Werks, die Absendung der Exemplare, unter den angegebenen Adressen sofort besorgt werden.

Berlin, 1811.

Gedruckt bei Carl Friedrich Amelang, Königsstraße No. 7.

es vorzüglich (ohne
gemeine Brauchh
ßen) für Kinder m
bens bearbeitet w
Nehmen Sie e
chen, nachsichtig a
brüder! Und auch
Eltern hoffnungsvoll
die meinen Eifer
das künftige Wohl
durch Unterricht in
Kenntnissen zu befö
Sie auswärtige Elt
mich durch dieses B
lieb zu machen wü
Sie solches in die S
der als ein Geschenk,
es so benutzt wird,
reiche, den segens
auf ihre Fortschritt
Auf welchem ander
Sie wohl zweckmä
dauernde Wohl ihrer
reiten, als durch die
Sorgfalt, auf die
Herzens, Wer sta
fies Ihrer Lieblichg
Sie sortieren und
ter, sich verjüngen.
also diese Schrift d
Erreichung jener erk
als Beitrag zur gen
füllung Ihrer natürli
mäßigen Wünsche, w

Ihnen aber, die
ber Bildung der Ju
haben, Ihnen,
Lehrer israelitischer
pfehle ich dies Buch
gründeten Vertraue
überzeugt von der
selben, es mit eben
gen aufnehmen wert
cher es ausgearbeite
nigstens hoffe ich, d
aufrichtigen Bestrebe
mühsames Geschäft
erleichtern, werden
wiederfahren lassen.

ent en faire *en général*,
composé, plus particulièrement
pour les enfans de *ma*
e.
ptez-le donc sous ce
vue, et avec indulgence,
nes confrères! Et vous
spectables parens de ces
ui donnent de si grandes
ces! Vous, qui connois-
r zèle et le désir que
procurer le bien-être
enfants, en les instrui-
toutes les connoissances
Et vous, Pères et Mères
s à notre ville, desquels
ne par cet ouvrage la
e et l'amitié! Mettez
s mains de vos en
présent que vo
t mis en usa
que je vou
les influen
s sur leurs
voye plus sûre
ur préparer à vos
ité durable, que de
os soins à former
ur *intelligence* et leur
t? Dans le déclin de
r bonheur vous rendra
un jour vous revivrez
Recevez donc ce livre
n moyen efficace d'at-
le terme de vos plus
lésirs!
us qui vous consacrez
moi à l'instruction et à
on de la jeunesse!
réposés et instituteurs
nesse Israëlite! je vous
mon ouvrage avec la
e que vos sentimens
nt à ceux qui m'ani-
le composant, et que
z convaincus de son
Du moins, je nourris
ce que vous ne mécon-
point mes intentions.
nt sincères et n'ont
que de vous alléger
les travaux.

מנהל ואומן לילדי בני ישראל, ואליהם
אני נושא את נפשי וכל כחי, רב אהבתי
לילדי בני ישראל הביאתני לתת מחברות
הלזו בידם, ושמו נאה לו מודע לילדי
בני ישראל יען אהבתים ואך לילדי בני
ישראל פעלתי ועשיתי זאת

אוהבי! אבות הילדים! אשר ישכם פח
עמדי היום, הלא יד
מזימים
כבידים כי אוהב
ונפשי הלא
עבודתי ר
אשר

בטנם
ורוחם בדעו
כלימי חיהם ויגו
מכתבי אשר אני נותן לכם היום, הלא
המה יסבו הצלחות בניכם, המה יוליכום
מעלה מעלה כאות נפשכם:

לכם! אוהבי המשניחים על הילדים
והנערים! לכם! מלמדי ספר לילדי בני
ישראל! נתתי ספר נאמן בידכם, בטח
לבי כי תכירו ההצטרכות ותכלית הספר
הלז והוא יקל מעליכם העבודה אשר
הצטרך לעמל ויניעה רבה:

לכם! אוהבי המשניחים על הילדים
והנערים! לכם! מלמדי ספר לילדי בני
ישראל! נתתי ספר נאמן בידכם, בטח
לבי כי תכירו ההצטרכות ותכלית הספר
הלז והוא יקל מעליכם העבודה אשר
הצטרך לעמל ויניעה רבה: